

Handhavingsprogramma 2022

Publiekszaken

Burgerzaken



29 oktober 2021
Publiekszaken
Burgerzaken



Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Opgaven 2022.....	4
Integrale samenwerking.....	4
Landelijke Aanpak Adreskwaliteit.....	4
Registratie Niet Ingezetenen.....	5
Onterechte inschrijvingen	6
Briefadressen	6
2. Document- en identiteitsfraude.....	7
Burgerzaken als poortwachter	7
Herkennen van valse documenten en look-a-likes.....	7
Werkgroep tegengaan identiteitsfraude	8
Nederlandse reisdocumenten en rijbewijzen.....	8
Digitaal aanvragen rijbewijzen	9
Bewustwording burger	9
3. Burgerlijke stand	9
Schijnhuwelijken	9
Schijnerkenningen	9
Huwelijksdwang	10

Inleiding

Utrecht is de stad van Gezond Stedelijk Leven. Bij Burgerzaken leveren we in de handhaving een bijdrage aan de veiligheid en de leefbaarheid van de stad. Op het thema weerbare organisatie en tegengaan ondermijning werken we samen met Veiligheid, Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) en Werk en Inkomen (WenI). In de aanpak van adresfraude is er nauwe interbestuurlijke en intersectorale samenwerking in landelijk verband. Hierin staan fraudebestrijding en zorg achter de voordeur centraal. De aanpak van deze thema's vraagt om als één overheid op te treden waarbij Burgerzaken een kritieke rol speelt vanuit haar functie als kwaliteitsbewaker van de Basisregistratie Personen (BRP).

Aan de preventiekant handhaven we op document- en identiteitsfraude, schijnhuwelijken, schijnerkenningen, huwelijksdwang, arbeidsuitbuiting, ondermijning en mensenhandel. De komende jaren investeren we in de verdere versterking van deze poortwachtersfunctie en controles aan en achter de 'voordeur'.

Wij bieden het handhavingsprogramma ter informatie aan de gemeenteraad aan. Dit is het laatste jaar dat Publiekszaken een éénjarig programma vaststelt. Vanaf 2023 wordt het handhavingsprogramma voor vier jaar vastgesteld en wordt er jaarlijks stilgestaan bij de accenten en aandachtspunten.

1. Opgaven 2022

In 2022 ligt voor Burgerzaken Utrecht de focus op de volgende onderwerpen:

- versterken weerbare organisatie en tegengaan ondermijning
- ontwikkeling datagestuurde aanpak woon-, uitkerings- en adresfraude
- voortzetten lokale aanpak LAA

Een correct adres in de Basisregistratie Personen (BRP) is van groot belang. Zowel voor de burger zelf als voor de overheid. Alle overheidsinstanties zijn voor de uitoefening van hun taken verplicht om de gegevens uit de BRP te gebruiken. Toekenningen van uitkeringen en toeslagen zijn gebaseerd op de persoonsgegevens in de BRP. Het al dan niet kunnen afsluiten van een verplichte zorgverzekering hangt bijvoorbeeld samen met je adresgegevens in de BRP en het recht op eenouder toeslag hangt samen met de burgerlijke staat.

Tegelijkertijd is landelijk bekend dat 3 tot 4% van de inwoners niet op het juiste adres in de BRP geregistreerd staan. In Utrecht zou dit zich vertalen naar 10.000 tot 14.000 personen. Burgerzaken zet daarom stevig in op verbeteringen in ons proces van verhuizen en adresonderzoek, zodat zo veel als mogelijk inwoners op het juiste adres zijn ingeschreven in de BRP. Dit doen we door:

- Integrale samenwerking Ketenplatform Ogen en Oren van de stad, samen met VTH, Wenl en Veiligheid.
- De uitvoering van de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).
- Lokaal netwerk onderhouden en uitbreiden van partners in de stad (woningbouw, studentenhuysvesting etc.).
- Processen op het gebied van adressen continu verbeteren.
- Nauwe samenwerking met verschillende organisaties die zich inzetten voor dak- en thuislozen en organisaties die de belangen van asielzoekers/vreemdelingen/documentlozen bepleiten.

Integrale samenwerking

Het ketenplatform 'Ogen en oren van de stad' is een samenwerkingsverband tussen Wenl, VTH, Veiligheid en PBZ. Het doel van de samenwerking is gericht op preventie en het pro actief vervullen van de poortwachtersfunctie, met als doel een weerbare en betrouwbare overheid. Het voorkomen en aanpakken van adres-, woon- en uitkeringsfraude in de stad Utrecht door integrale handhavingsuitvoering is daar onderdeel van.

Ook in 2021 is ingezet op deze gezamenlijke handhavingsuitvoering onder meer door het aanpakken van risicoadressen van de LAA. Daarnaast is er ingezet op bewustwording van medewerkers op signalen van ondermijning (bijvoorbeeld mensenhandel), is er een Veiligheidsinformatie Knooppunt (VIK) in ontwikkeling en besteden we aandacht aan onderwerpen als 'zorg en handhaving' en een weerbare organisatie.

In 2022 ontwikkelen we verder en zetten we in op een programmatische aanpak gericht op het tegengaan van ondermijning. Voor Burgerzaken betekent dit we haar poortwachtersfunctie verder versterken en onderzoeken we hoe meer 'slimme' controles aan de voorkant van processen (bijvoorbeeld, verhuizen, eerste inschrijving en inschrijving Registratie Niet Ingezetenen (RNI)) de kwaliteit van de BRP kunnen verbeteren.

De week van de weerbaarheid, georganiseerd door Veiligheid, zorgt voor bewustwording op fraudebestrijding en tegengaan ondermijning. Burgerzaken trekt samen met Veiligheid hierin op om de bewustwording te vergroten en tijdens kwaliteitsdagen in te zetten op herkennen, signaleren en bestrijden van misstanden en fraude en tegengaan ondermijning.

Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

In het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) wordt door interbestuurlijke en intersectorale samenwerking de adreskwaliteit in de BRP bevorderd en tevens adres gerelateerde fraude voorkomen en bestreden. In 2022 wordt het hoogstwaarschijnlijk een wettelijke verplichting om de signalen vanuit de LAA te onderzoeken. Primair was LAA gericht op het voorkomen en bestrijden van adres

gerelateerde fraude. Hierdoor ligt er een koppeling naar financiële baten (het onterecht ontvangen van toeslagen, uitkeringen en het incasseren van boetes van het CJIB etc.). Uit de ervaring van de afgelopen jaren, zien we vooral ook de toegevoegde waarde op de maatschappelijke baten. Uiteraard blijft het voorkomen van fraude en ondermijning belangrijk en dit zal ook in 2022 de aandacht blijven krijgen. In de praktijk blijkt, niet alleen in Utrecht maar landelijk, dat bij de huisbezoeken ook regelmatig schrijnende situaties naar voren komen, de zogenaamde zorg achter de voordeur. De zorg achter de voordeur houdt in dat we verder kijken dan het initiële signaal. Ook in Utrecht komen bij een huisbezoek erbarmelijke woonomstandigheden aan het licht; overbewoning, schrijnende thuissituaties, verwaarlozing, illegale prostitutie, schuldenproblematiek, armoede, mensenhandel etc. Deze maatschappelijke baten zijn vaak lastig te meten, maar zijn door professionals uit het veld wel degelijk goed aan te geven.

De aanpak van LAA bestaat uit een samenwerkingsverband tussen gemeenten en diverse ministeries: Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Justitie en Veiligheid, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Data van deze overheidsinstellingen worden gecombineerd op basis van vastgestelde risicoprofielen in het zogenaamde Informatieknooppunt (IKP) van ICT-uitvoeringsorganisatie (ICTU) van het ministerie van BZK, waardoor zij risicoadressen boven water krijgt. Burgerzaken ontvangt van ICTU de Utrechtse risicoadressen. De algortimen van het ICTU zijn bij ons niet precies bekend, wel weten we dat deze AVG-proof zijn en weten we dat het IKP voldoet aan de eisen voor beveiliging en voldoende juridische basis is om gegevens uit te wisselen. Deze bevoegdheid is geregeld met bewerkersovereenkomsten die zijn gesloten met gemeenten. De risicoadressen worden verrijkt met eigen gegevens van Burgerzaken, Weni en VTH en zijn bepalend voor welke risicoadressen bezocht worden. Een integraal team adresonderzoek van controleurs van Burgerzaken, VTH en Weni gaan op pad om de woonsituaties van mensen op deze risicoadressen te controleren en waar nodig handhavend op te treden of te signaleren waar bewoners van onze stad juist hulp en ondersteuning nodig hebben. Als dit het geval is, verwijzen de controleurs de inwoners door naar buurtteams en hulpverlening.

De samenwerking tussen de organisatieonderdelen verloopt goed. Afgelopen jaar hebben we, net als in 2020, de ambitie moeten bijstellen wat betreft het aantal afgeronde onderzoeken. Vanwege Covid-19 hebben we in het eerste half jaar van 2021 beperkte huisbezoeken kunnen verrichten. We verwachten in 2021 ongeveer 400 huisbezoeken afgelegd te hebben.

Voor 2022 stellen we onszelf opnieuw als doel om 1000 risicoadressen te bezoeken. Indien er geen beperkende maatregelen zijn om huisbezoeken af te leggen, is dit ook een realistisch streven. Daarnaast werken we samen met de RvIG om nieuwe fenomenen te onderzoeken en aan te sluiten op de ontwikkelingen op gebied van arbeidsmigranten, langdurig RNI. Ook oefenen we actief invloed uit op beleidswijzigingen waarbij de uitvoering dichtbij centraal staat.

Registratie Niet Ingezetenen

In opdracht van BZK is (op vrijwillige basis van het college van B&W) door de RvIG bij Burgerzaken de inschrijffvoorziening voor niet ingezetenen ondergebracht. De RNI oftewel het RNI-loket is voor personen die in het buitenland wonen en een relatie hebben met de Nederlandse overheid en voor diegenen die korter dan vier maanden in Nederland verblijven. Het RNI-loket registreert voornamelijk arbeidsmigranten (seizoenarbeiders) uit heel Europa.

In 2019 heeft in opdracht van Minister Koolmees van SZ) het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten adviezen gegeven om positie van deze arbeidsmigranten structureel te verbeteren door misstanden in hun werk- en leefsituatie tegen te gaan. Onderdeel van dit advies is gericht op de RNI. De RvIG werkt aan de benodigde aanpassingen in de systemen ten behoeven van de wetswijziging voor het gaan registreren en verstrekken van contactgegevens en tijdelijke verblijfadressen van niet-ingezetenen. Hiervoor is geen experiment meer nodig. De wetswijziging treedt pas in werking als de aanpassingen klaar zijn, naar verwachting in de zomer van 2022. Daarnaast werkt de RvIG aan voorbereidingen voor een experiment waarbij gemeenten een rol krijgen in het bijhouden van de verblijfadressen van niet-ingezetenen. Doel is om de arbeidsmigranten beter te kunnen volgen en hun positie uiteindelijk te verbeteren door het verstrekken van informatie over hun rechten en plichten en meer zicht te krijgen op overbewoning en fraude.

In 2021 hebben we een tussentijdse tijdelijke meting gedaan in Utrecht voor het noteren van de lokale verblijfsgegevens, vooruitlopend op eventuele wetgeving. In twee maanden zijn er circa 1000 personen aan ons RNI loket verschenen, waarvan er slechts 90 in Utrecht verbleven.

Het IWCUR helpt alle Internationals bij de start van een leven in het buitenland (Nederland). Wij streven ernaar om alle overheidsinformatie in het Engels aan te bieden, of naar de juiste pagina's door te linken. Informatie over RNI en BRP is dan ook bij ons op de website te vinden. Daarnaast staat op onze website veel relevante informatie over wonen, werken en leven voor Internationals, hieronder vallen ook de arbeidsmigranten. Verder heeft het IWCUR contacten met partijen zoals stichting Barka (biedt hulp en advies aan Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten in Nederland). IWCUR zorgt voor een laagdrempelige informatievoorziening. Daarnaast organiseren wij kennis- en netwerkevenementen.

Onterechte inschrijvingen

In 2022 stoppen we met de pilot Onterechte inschrijvingen. De reden hiervoor is dat BZK een andere oplossing voor de problematiek van oud bewoners die zich niet uitschrijven van een adres waardoor de nieuwe bewoner problemen ondervindt, heeft gevonden. In de nieuwe oplossing blijven de oud bewoners op het adres ingeschreven staan waar ze niet wonen. De adresgegevens worden in onderzoek gezet en voorzien van een nieuwe code die aan de binnen- en buitengemeentelijke afnemers duidelijk maakt dat die persoon er niet meer woont. Wanneer de bewoner zijn adres wijzigt, wordt het onderzoek beëindigd en daarmee ook de code. De tijdelijke oplossing voor het zogenaamde puntadres, waar Utrecht samen met G4 gemeenten aan de basis heeft gestaan, heeft geleid tot de structurele oplossing met deze nieuwe code in de BRP. Dit heeft hetzelfde doel als het puntadres, namelijk het helpen van de inwoner.

In 2021 hebben we 867 personen ingeschreven op het puntadres. We merken dat de oplossing succesvol is voor mensen die gebruik maken van toeslagen en waarvan een vertrekkende partner zich niet wil uitschrijven maar wel is verhuisd. Zodra deze persoon op het puntadres staat ingeschreven kan de achterblijvende persoon de toeslagen aanvragen en ontvangen waar deze recht op heeft.

Briefadressen

Briefadressen vormen een aparte categorie binnen de adresregistratie in de BRP. Een briefadres is bedoeld als tijdelijke mogelijkheid om post te ontvangen op een adres zonder dat men daar daadwerkelijk woont. In bepaalde situaties, bij het ontbreken van een vaste woon/verblijfplaats, kan hierop een beroep worden gedaan. Misbruik van deze mogelijkheid moet echter worden voorkomen. Beleid op het gebied van briefadressen staat beschreven in de nota 'Uitvoeringsbeleid Basisregistratie personen en persoonsgebonden adresgegevens'. In 2022 werken we weer nauw samen met de collega's van het sociale domein. Deze samenwerking richt zich voornamelijk op het vroeg signaleren van eventuele problemen die de aanvrager van het briefadres heeft. We monitoren de rechtmatigheid van de inschrijving op de particuliere briefadressen door één keer per half jaar een gesprek aan te gaan met deze personen. Uitzondering hierop zijn de personen die een briefadres hebben omdat ze op een camping verblijven of een ambulante beroep hebben (permanent briefadres). Deze personen worden één keer per jaar gecontroleerd.

In 2021 zijn er 314 personen ingeschreven op een particulier briefadres in de gemeente Utrecht. Dit zijn mensen die tijdelijk geen vast woonverblijf hebben omdat hun nieuwe huis nog niet klaar is, expats die tijdelijk in een hotel verblijven maar ook mensen die vanwege allerlei problemen zelf geen eigen woonplek hebben. Deze laatste groep wijzen wij altijd op de mogelijkheden die de gemeente Utrecht biedt om mensen die dak- of thuisloos zijn te ondersteunen.

We zien een groei van de briefadressen. De stijging wordt onder andere veroorzaakt door de krapte op de woningmarkt en inwoners die hun huis al verkocht hebben, maar nog niet hun nieuwe huis kunnen betrekken.

2. Document- en identiteitsfraude

Burgerzaken als poortwachter

Identiteitsvaststelling is een kerntaak van Burgerzaken. Ieder baliecontact begint met de controle van het identiteitsbewijs van de burger. Burgerzaken heeft als beheerder van de BRP en de burgerlijke stand een sleutelpositie voor wat betreft het functioneren van tal van andere (overheids)instellingen, het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen kan worden meegewogen in de toekenning van verblijf in Nederland. Dit maakt duidelijk dat de maatschappelijke en persoonlijke gevolgschade van een onjuiste of onterechte registratie groot kan zijn.

Iedere baliebezoeker is verplicht om in ieder geval een identiteitsbewijs in de zin van de Wet op de identificatieplicht (WID) te laten zien aan de medewerker Burgerzaken. Bij veel baliebezoeken worden echter meerdere documenten overlegd. Doel hiervan is registratie van en het tot stand brengen van rechtsfeiten. De documenten, uit binnen- en buitenland, worden door de ambtenaar Burgerzaken bekeken op echtheid en beoordeeld op inhoud en uitvoering. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen:

- Identiteitsbewijzen (paspoort, identiteitskaart, vreemdelingendocument, rijbewijs).
- Brondocumenten (geboorteakte, huwelijksakte, overlijdensakte en alle andere documenten die de burgerlijke staat van een persoon aan kunnen tonen).

Herkennen van valse documenten en look-a-likes

Goed opgeleide medewerkers zorgen aan de voorkant van het proces dat er nauwkeurige controles uitgevoerd worden. Iedere (RNI-)medewerker is verplicht om een speciale module over identiteit en identiteitsdocumenten te volgen en te slagen voor het examen dat daarover wordt afgenomen. Het examen wordt afgenomen door een gecertificeerde vakopleiding: De Nederlandse Vereniging van Burgerzaken (NVVB). Om de aandacht niet te laten verslappen, worden regelmatig verplichte opfrisdagen over dit onderwerp georganiseerd waaraan iedere medewerker moet deelnemen. Daarnaast vindt er altijd bij een geval van fraude aan iedere medewerker van de afdeling een terugkoppeling plaats over de gang van zaken en afhandeling daarvan. Ook wordt regelmatig aandacht gegeven hoe te handelen en een wat de meldroute is binnen Utrecht bij een geval van identiteitsfraude.

Hierdoor worden valse of vervalste documenten onderschept en wordt voorkomen dat er een onjuiste registratie plaatsvindt in BRP, RNI of een register van de burgerlijke stand. In 2021 zijn er zeven gevallen van identiteitsfraude geconstateerd en 2 look-a-likes onderschept aan de loketten van Burgerzaken. Daarnaast zijn er vorig jaar 22 brondocumenten ter controle opgestuurd naar de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).

Ook in 2021 werkt Burgerzaken weer nauw samen met de KMar en de IND. Deze samenwerking bestaat praktisch uit het inzetten van de expertise van de KMar en de IND wanneer er vanuit Burgerzaken twijfel is over een document, maar wordt ook benut om onze medewerkers daar waar nodig verder op te leiden en herhaalttrainingen te laten volgen in het herkennen van vervalste (bron)documenten. Deze workshops en trainingen worden gegeven door de KMar en IND. Burgerzaken beschikt over een Counter Check Digital, een apparaat dat brondocumenten op echtheidskenmerken kan controleren, en verificatiesystemen zoals documentscanners en retrochecks. Daarnaast kunnen de medewerkers gebruik maken van kennisbanken zoals DISCS, Kluwer en HBA. Verder is er collegiale ondersteuning door eigen specialisten van Burgerzaken op het gebied van ID- en brondocumenten. Begin dit jaar zijn er aan het RNI-loket gezichtscamera's toegevoegd voor het onderscheppen van eventuele van look-a-likes: de klant moet terwijl zijn/haar identiteitsdocument wordt gescand in de camera kijken. Er vindt dan een vergelijking plaats van de foto op het identiteitsbewijs en die van het gezicht van de persoon aan het loket.

In 2022 onderzoeken we middels een pilot de mogelijkheden om de gezichtscamera's ook in te zetten aan de balies voor de aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen in het kader van tegengaan ondermijning.

Werkgroep tegengaan identiteitsfraude

Er is een bestaand regionaal samenwerkingsverband met gemeenten, het Openbaar Ministerie (OM), de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AIVM) de IND en de Rijksdienst voor In 2021 is er niet actief op ingezet door de corona beperkende maatregelen. In 2022 gaan we evalueren en bepalen in welke vorm deze werkgroep kan voortbestaan.

Bij het vermoeden van fraude en constatering van onregelmatigheden geeft het *Protocol aanpak document- en identiteitsfraude Utrecht* aan hoe moet worden gehandeld. Belangrijk hierbij is en blijft dat vermoeden van fraude en constatering van onregelmatigheden leidend zijn bij het volgen van het protocol. Onrechtmatig verblijf van een burger valt hier nadrukkelijk niet onder. De burger die onrechtmatig in Nederland verblijft, loopt bij een normale handelwijze (ook) bij Burgerzaken geen kans op dit feit te worden beoordeeld, veilig aangifte doen (van bijvoorbeeld geboorte of een erkenning) is dan gegarandeerd.

Bij twijfel aan de echtheid van documenten, gebleken valsheid ervan of het overleggen van onjuiste documenten, wordt binnen de politie en/of door Burgerzaken contact gelegd met de AIVM. Deze doet nader onderzoek. Dit zal resulteren in een aangifte en/of (bij twijfel) na overleg met de officier van justitie tot seponering. Het streven is om valse of onjuiste documenten aan het rechtsverkeer te onttrekken door inbeslagname.

Nederlandse reisdocumenten en rijbewijzen

Voor reisdocumenten of rijbewijzen die na vermissing of diefstal van een vorig (afgegeven) exemplaar worden aangevraagd, geldt een vaste verificatieprocedure. Wanneer iemand zich niet met een ander identiteitsbewijs kan identificeren, wordt de nieuwe aanvraag vergeleken met de vorige aanvraag die beschikbaar is in de administratie om zodoende de identiteit van de aanvrager deugdelijk vast te stellen. Dit betreft voornamelijk controle van de ingeleverde pasfoto met de pasfoto uit de vorige aanvraag. Bij twijfel wordt gehandeld volgens het eerdergenoemde Protocol aanpak document- en identiteitsfraude Utrecht. Hiermee wordt voorkomen dat look-a-like fraudeurs zich in de bevolkingsadministratie kunnen werken of op een andere manier maatschappelijke schade zouden kunnen veroorzaken met een valse identiteit.

Wanneer iemand drie of meer keer in een periode van vijf jaar een reisdocument verliest zonder plausibele redenen, hebben gemeenten de informatieplicht naar de minister van Binnenlandse Zaken om deze persoon op te laten nemen in het Register paspoortsignaleringen (RPS) wegens 'veelvermissing'. Het gevolg hiervan is dat het voor betrokkene nagenoeg onmogelijk is om een paspoort aan te vragen gedurende twee jaar na opname in het register. Deze bestuurlijke strafmaatregel wordt opgelegd om te voorkomen dat er waardevolle paspoorten en identiteitskaarten door onzorgvuldig gebruik en/of verlies in verkeerde handen komen. Het aanvragen van een identiteitskaart blijft wettelijk gezien wel mogelijk wegens de verplichting tot het moeten kunnen identificeren. Burgerzaken zet intensief in op een naleving van dit beleid. Dit leidt tot steeds meer aanmeldingen van personen bij het betrokken ministerie en ook tot meer weigeringen tot afgifte van een paspoort aan deze 'veelvermissers'. In 2021 heeft Burgerzaken 129 dossiers beoordeeld. Dit heeft tot 70 opnamen op de signaleringslijst geleid. In de periode 2016-2020 zijn er 815 dossiers beoordeeld. Dit leidde tot 502 opnamen op de signaleringslijst.

Ook in 2022 houdt handhaving op dit punt hoge prioriteit. Het blijft belangrijk om het signaal af te geven dat iemand voorzichtig om moet gaan met zijn/haar identiteitsbewijs en zich moet beseffen dat onzorgvuldig gebruik tot grote maatschappelijke schade kan leiden wanneer een verloren document in verkeerde handen valt. Naast 'veelvermissers' meldt Burgerzaken ook personen aan voor registratie in het Register paspoortsignaleringen als er opzettelijke fraude met een Nederlands reisdocument is gepleegd. Denk hierbij aan het eigenhandig aanpassen van gegevens in een Nederlands reisdocument. Ook in dergelijke situaties heeft de houder van het document het vertrouwen in de Nederlandse reisdocumenten dusdanig geschaad dat voorkomen moet worden dat er nogmaals een paspoort aan diegene wordt verstrekt.

Burgerzaken is een belangrijke ketenpartner voor de afdeling Veiligheid om te voorkomen dat iemand een nieuw paspoort of identiteitskaart krijgt die vanwege de staatsveiligheid er geen mag krijgen. Burgerzaken heeft ook een taak om te voorkomen dat personen een paspoort krijgen die nog 'in het vizier zijn' bij Veiligheid, terwijl dat niet de bedoeling is.

Slachtoffers van fraude, veroorzaakt door oneigenlijk gebruik van een kopie of het documentnummer van een paspoort of Nederlandse identiteitskaart, kunnen een nieuw document aanvragen en het oude document waarmee met een kopie is gefraudeerd laten signaleren in het Basisregister reisdocumenten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft hiervoor een speciale procedure gemaakt die de gemeente consequent uitvoert. Ook als een burger vreest slachtoffer te worden van dit soort fraude, denk hierbij aan een hack/datalek van persoonsdossiers in 2021 bij organisaties zoals NWO en de Provincie Gelderland, is het mogelijk om uit voorzorg een nieuw document aan te vragen en volgens dezelfde procedure het vorige reisdocument te laten signaleren in het Basisregister reisdocumenten. We volgen deze procedure in overleg met betrokkene. Deze procedure is in het leven geroepen om (verdere) fraude tegen te gaan dan wel te voorkomen. Slachtoffers van kopie id-fraude kunnen het Centraal Meldpunt Identiteitsfraude (CMI) benaderen voor verdere begeleiding. Mocht er fraude zijn gepleegd (of het vermoeden van) met een rijbewijs, dan kunnen we de RDW hierover informeren.

Digitaal aanvragen rijbewijzen

Sinds 22 oktober 2018 is het bij de gemeente Utrecht ook mogelijk om direct bij de RDW digitaal het rijbewijs te verlengen. Nadat een door de RDW geautoriseerde fotograaf een digitale pasfoto heeft gemaakt en beveiligd naar de RDW heeft verzonden kan de aanvraag door middel van het gebruik van DigiD worden afgerond. Een positieve bijkomstigheid van deze digitale ontwikkeling is dat in tegenstelling tot de 'analoge' aanvraagmogelijkheid aan de balie, bij de digitale variant de pasfoto in een veel hogere resolutie in de administratie van de RDW wordt opgeslagen. In het kader van mogelijke (identiteits)fraude, waarbij de RDW standaard de nieuwe pasfoto met de vorige pasfoto vergelijkt wordt de betrouwbaarheid van deze controle hierop aanzienlijk verbeterd. Ook in het aanvraagproces van reisdocumenten wordt onderzoek gedaan naar een digitale variant. De eerste verkennende onderzoeken hiervoor hebben in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken onder andere in Utrecht plaatsgevonden.

Bewustwording burger

Burgerzaken wijst de burger actief op haar eigen verantwoordelijkheid bij het voorkomen van identiteitsfraude. Dat doen we door onder andere door het tonen van voorlichtingsfilmpjes over het voorkomen van identiteitsfraude op beeldschermen in de publieksruimte. Daarnaast attenderen we de burger op het gebruik van veilige kopieën van hun ID-bewijzen en de wijze waarop zij ID-bewijzen veilig kunnen versturen per email. Dat doen we door verwijzingen op onze informatie en aanvraagpagina's op de website en in mailverkeer met individuele burgers. Doordat ook de Rijksoverheid en organisaties (zoals banken) in verschillende campagnes ook waarschuwen voor identiteitsfraude ontstaat er steeds meer bewustwording op dit gebied. Dit zorgt voor meer meldingen.

3. Burgerlijke stand

Schijnhuwelijken

Een aanstaand bruidspaar dat in Utrecht wil trouwen of een bruidspaar dat al in het buitenland in het huwelijk is getreden, legt een eigen verklaring bij de medewerker Burgerzaken af, waarin men zegt niet het oogmerk te hebben door het huwelijk toelating tot Nederland te krijgen. Gedurende het huwelijksproces moeten de verschillende betrokken medewerkers Burgerzaken, signalen onderkennen die mogelijk wijzen op een schijnhuwelijk. Als zulke signalen er zijn en voldoende aanleiding vormen voor nader onderzoek, dan voert het team specialisten van Burgerzaken dit onderzoek uit. Hierbij kan eventueel gebruik gemaakt worden van de onderlinge contacten met de ketenpartners als van de AVIM en/of de IND.

Schijnerkenningen

Onder een schijnerkenning wordt een erkenning verstaan die niet tot doel heeft om familierechtelijke betrekkingen tussen kind en erkenner tot stand te brengen, maar gericht is op verkrijging van rechtmatig verblijf in Nederland en/of het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit. Een uitspraak van het Europees Hof stelt dat verblijf moet worden toegestaan aan de ouder of het kind die tot dan toe geen verblijfsstatus had, omdat ouder en kind het recht hebben bij elkaar in de buurt te verblijven.

Deze uitspraak ('Chavez-arrest') kan ertoe leiden dat er louter erkend wordt om verblijf in Nederland te bewerkstelligen. Het is aan de medewerker Burgerzaken om de signalen hiervoor te onderkennen.

Burgerzaken Utrecht neemt sinds 2019 deel aan een Multi Disciplinair Team schijnerkenningen en schijnhuwelijken. Dit team is in 2021 verbreed met het onderwerp migratiefraude en heeft daarom een nieuwe naam Multi Disciplinair Team Migratiefraude. Samen met ketenpartners (w.o. diverse ministeries, het OM en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken) is gewerkt aan een werkinstructie voor het herkennen van schijnerkenningen. Ook in 2022 zet Burgerzaken Utrecht de samenwerking in deze werkgroep voort om scherp te blijven op het onderwerp. Op de werkvloer van Burgerzaken worden medewerkers Burgerzaken gewezen op deze vorm van migratiefraude. Wanneer er n.a.v. de werkinstructie signalen zijn die op een schijnerkenning kunnen duiden dan zal het team van specialisten van Burgerzaken een intensief onderzoek uitvoeren.

Het afgelopen jaar zijn er 15 gesprekken gevoerd over mogelijke schijnerkenningen gevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat sommige mensen zijn afgehaakt. De gesprekken hebben niet tot weigeringen geleid. Vanwege corona speelde het thema schijnhuwelijken afgelopen jaar niet zo. Er zijn minder mensen vanuit het buitenland naar Nederland gekomen en het was moeilijker om in het buitenland brondocumenten aan te vragen of op te gaan halen.

Huwelijksdwang

De overheid wil huwelijksdwang voorkomen en bestrijden. De medewerkers van Burgerzaken zijn daarom alert op signalen van mogelijke huwelijksdwang. Wanneer de medewerker aan de balie enige vorm van huwelijksdwang vermoedt, wordt er nader onderzoek gedaan. Als nader onderzoek de twijfel niet wegneemt, schakelt Burgerzaken ketenpartners in. Burgerzaken onderhoudt op dit gebied goede contacten met het OM, de politie, het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) en Veilig Thuis. Veilig Thuis is het meld- en adviespunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Instellingen en hulpverleners kunnen advies en ondersteuning krijgen bij Veilig Thuis over hoe te handelen bij deze complexe problematiek. Het LKHA in Den Haag verzorgt vanuit hun landelijke regierol actueel inzicht in aard en omvang van de problematiek, de aanpak en biedt daarnaast deskundigheidsbevordering voor de ketenpartners. In Utrecht wordt intensief samengewerkt tussen Veilig Thuis, de buurtteams, de politie, het OM, de Save Teams en de gemeente en de buurtteams. Binnen die samenwerking worden verdachte situaties gesignaleerd en opgepakt met de partners. Medewerkers Burgerzaken worden ook op dit gebied geschoold en van actuele informatie voorzien om alert te zijn op dit onderwerp. Ook bij verdere digitalisering van het huwelijksproces zal er altijd sprake zijn van minimaal één moment van persoonlijk contact om eventuele signalen van dwang (of schijn) beter te kunnen herkennen.

Sinds 5 december 2015 is het door de Wet tegengaan huwelijksdwang moeilijker om in Nederland een gedwongen huwelijk te sluiten. Een belangrijk punt uit deze wet is het verbod op huwelijken tussen minderjarigen. Beide partners moeten minimaal 18 jaar zijn om in Nederland te kunnen trouwen. Wanneer een huwelijk in het buitenland tussen minderjarige partners is gesloten, mag dit huwelijk niet eerder worden opgenomen in de BRP dan dat de (destijds) minderjarige, meerderjarig is geworden. Vervolgens moet deze persoon instemmen met de registratie van het huwelijk én verklaren dat het huwelijk niet onder dwang is gesloten. Een ander belangrijk aspect uit deze wet is dat bij een zogenaamd neef-nichthuwelijk de partijen een beëdigde verklaring af moeten leggen dat zij uit vrije wil toestemming geven voor het huwelijk. Burgerzaken medewerkers zijn goed opgeleid om bij huwelijken te onderzoeken of men wilsbekwaam is en de toestemming uit vrije wil wordt gegeven.